

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

14. An excommunicatus maiori excommunicatione, si in die festiuo ex
præcepto audiat Missam, & postea obtineat absolutionem
excommunicationes, teneatur iterum audire aliam Missam? Et cursim
docetur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

Audiendi Miss. in die Festo. Ref. XIII. & c. 229

dicatur; dispensat etiam, & celebrans, & adstantes anticipatè satisfaciant obligationi.

RESOL. XIII.

An famuli qui non habent aliud tempus confitendi, nisi dum dicitur Missa, satisfaciant præcepto audiendi Sacrum in diebus festis?

Et curissime docetur licitum esse ob notabile commodum temporale etiam à Sacro abesse in die festo, si alia ratione id obtinere quis nequit.

Et advertitur, quod ad satisfaciendum Missæ absolute non est opus audire verba, aut videre sacrificantem, sed sufficit, ut intersit cum reverentia, ut Sacrificium sua præsentia honoret.

Et an satisfaciat præcepto audiendi Missam Religiosus, vel Sacerdos podagra laborans, qui audit Missam, & simul excipit confessiones Novitiorum, vel peccata venialia aliorum? Ex p. 10. tr. 14. & Misc. 4. Ref. 47. alias. 45.

§. 1. **A**ffirmativè respondet Lessius in *Auditorio Casuum conscientie*, post part. 2. divi Thomæ verb. *Missa*, cas. 2. num. 8. ubi sic ait: Omnino tamen videntur excusandi, quibus ratione negotiorum, vel quia sunt in obsequio aliorum, non est integrum aliud Sacrum audire. Idque ex duplici, vel triplici capite. Primò, per *Epiphanius*: Si enim legislator esset præsens, & omnes circumstantias nosset, non vellet illos obligare. Nam haud dubie manul summus Pontifex illos tali modo Sacro interesse, cum tanto fructu spiritali, quem ex confessione percipiunt, quam sine illo fructu perfectus ad Sacrificium Missæ attendere. Secundò, ratione lucri spiritalis, quo aliqui privarentur. Si enim ob notabile commodum temporale licitum est etiam à Sacro abesse, si alia ratione id obtineri nequit, ut omnes faterentur, cur ob ingens lucrum animæ, quod alia ratione consequi moraliter non potes, non liceat tibi in perfectillo modo Sacrum audire? Adde; ad satisfaciendum præcepto absolute, non opus esse audire verba, aut videre Sacrificantem, sed sufficere, ut intersit cum reverentia, ut Sacrificium sua præsentia honoret, unde sufficit attentio quædam consula, qua advertat tibi Sacrificium offerri, ut docet *Ioannes Medina Cod. de Confess. quest. 44.* quæ attentio videtur stare posse cum actu confitendi, præsertim si ille actus dirigitur ad participandum Sacrificio: Tunc enim intendere illi actui, est implicite intendere ipsi Sacrificio, & illud honorare. Denique sicut præceptum de abstinendo ob opere servili die Festo non prohibet opera recreationis, vel alicuius necessitatis temporalis; ita præceptum audiendi Sacrum non prohibet exercitium orationis, aut alterius operis spiritalis. Ita *Medina supra*. Ex quibus satis probabile iudico etiam eos non teneri ad alium Sacrum audiendum, quibus sat temporis suppediat, si bonam saltem partem extra confessionem audierint, aut proinde sub peccato mortali non cogendos tanquam obstrictos, sed hortandos tanquam ad id, quod tutius est, & decentius. Hucusque *Lessius*. Quæ quidem omnia à fortiori concederet *Pellizzarius in Manuali Regularium*, tom. 1. tract. 5. cap. 4. sect. 2. num. 50. ubi admittit tanquam probabilem opinionem *Reginaldi* asserentis, quem implere præceptum Missæ, si tunc confiteatur sacramentaliter, etiam per partem notabilem.

2. Sed tantum ego excusarem absolute quemcumque, si à principio Missæ usque ad Evangelium inclusivè peccata sua confiteretur, nam in tali casu satisfaceret præcepto audiendi Missam sicuti satisfacit

Tom. II.

ceret etiam Confessarius qui exciperet confessiones non de peccatis mortalibus, sed tantum de venialibus; quia in istis audiendis non est necessaria attentio nimia, nec multum interrogandi sunt penitentes. Unde ego olim asserui, satisfecisse præcepto audiendi Missam quemdam Religiosum podagra laborantem, qui audiebat Missam, & simul excipiebat confessiones Novitiorum. Unde *Leandrum de præceptis Ecclesie*, tr. 2. disp. 1. quest. 71. & 72.

RESOL. XIV.

An excommunicatus majori excommunicatione, si in die festo ex præcepto audiat Missam, & postea obtineat absolutionem excommunicationis, teneatur iterum audire aliam Missam?

Et cursum docetur, quod si quis audiret Missam animo non satisfaciendi præcepto, si postea mutet animum, non teneatur audire aliam Missam.

Et an in casu quod promulgetur præceptum audiendi Missam aliqua die postquam Petrus ea die ex devotione Sacrum audiuit, teneatur ad secundam auditionem?

Ex quo inferitur, quod si quis mane communicavit, & post prandium incidit in articulum mortis, non teneatur iterum sumere Eucharistiam.

Supereff ad huc alia difficultas, an excommunicatus, qui ob negligentiam suam perseverat in excommunicatione, peccet contra præceptum audiendi Missam?

Et an idem dicendum sit de infirmo negligente in procuranda salute, & viribus, & de carcerato negligente in procuranda libertate?

Et an sit dispar ratio inter hoc præceptum, & præcepta Confessionis annua, & Communionis pro supradictis excommunicatis, carceratis, & infirmis?

Et an peccet non audiendo antea Sacrum, qui prævidet de proximo se reddi impotentem, ad illud audiendum incurrendo in excommunicationem, vel se inebriando, aut ingrediendo peregrinationem, vel iter voluntarium, &c. Ex part. 10. tract. 14. & Misc. 4. Ref. 12. alias 10.

§. 1. **C**asus est curiosus; & ad illum affirmativè respondet *Baucius in Miscellaneis casuum conscientie*, tom. 1. quest. 534. ubi sic ait: Si excommunicatus sciebat se non potuisse audire Sacrum, dum erat innodatus tali censura, & hoc non obstante audiuit Missam, an teneatur audire aliam Missam, post obtentam absolutionem ab excommunicatione, si tempus celebrationis Missarum in die Festo, non sit adhuc elapsum. Respondetur teneri aliam audire post obtentam absolutionem ab excommunicatione; & ratio mihi est, quia audiuit Missam excommunicatus, tempore quo non obligavit Ecclesia ad audiendum Sacrum; puta tempore excommunicationis, immò in illo tempore præcipit Ecclesia, ut non audiat Missa sub pena peccati mortalis, quia communiter docent Doctores quod communicatio in divinis excommunicato, vel interdicto, est interdicta sub mortali, sed quando non adest obligatio adimplendi præceptum, non potest anticipatè adimpleri, puta pro tempore futuri præcepti: ergo, non potest excommunicatus satisfacere Missæ pro tempore, quo erit obligatus ad illam audiendam, sed debet eam audire, quando currit præceptum audiendi; ante verò absolutionem obtentam, non currit præceptum audiendi Missam, post absolutionem currit præceptum: ergo tunc tenetur audire Sacrum: de hoc casu doctrina punctua

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. prope finem, verè. Ex quo infectus.

Sup. hoc in Ref. seq. §. 1. supra in tr. 1. et doctrina Ref. 91. inter medium, & finem, verè, postquam enim, & supra in hoc ipso tract. R. C. 10. §. 1. ad medium

punctualis non reperitur, sed ex aliis principiis potest deduci; sed ratio supra assignata est satis rationabilis. Hucusque Baucius.

2. Sed licet hæc omnia ingeniose excogitata sint, tamen habeo aliquam difficultatem; Nam licet in casu de quo loquitur, excommunicatus audiendo Missam peccauerit mortaliter, ratione prohibitionis Ecclesie, non tamen ex hoc sequitur, quod post obrentam absolutionem debeat aliam Missam audire: nam substantia præcepti nempe auditio Missæ iam fuit adimpleta, licet cum peccato mortali; quod non officit ad satisfactionem præcepti, quod solum mandat Missam audire, & hic reuera audivit Missam. Vnde si aliquis audiret Missam animo expresso non satisfaciendi præcepto, si postea mutet animum, non tenetur audire aliam Missam, quia iam illam audiuit.

3. Nec valet dicere cum Baucio, quod quando non adest obligatio adimplendi præceptum, non potest anticipare adimpleri: nam respondeo, quod in nostro casu moraliter adest obligatio præcepti. Et ita Cardinalis Lugo, & alij docent, quod si quis communicavit mane, & post prandium incidit in articulum mortis, non tenetur iterum sumere Eucharistiam, quia mane satisfecit præcepto sumendi Viaticum pro articulo mortis, quod in tali casu moraliter eius obligatio mane extabat. Hinc in propriis terminis de præcepto audiendi Missam, doctus Pater Pallavicinus, ut alibi adnotavi, docuit, lib. 4. de Inst. & Jur. cap. 11. num. 95. quod in casu in quo promulgetur præceptum audiendi Sacrum aliqua die, postquam Petrus ea die ex devotione Sacrum audiuit, non tenetur ad secundam auditionem Sacri, & tamen quando audiuit primum Sacrum non aderat præceptum illud audiendi. Ergo, &c. Ideo, ut dixi, tu cogita.

4. Sed magna difficultas est an excommunicatus, qui ob negligentiam suam perseverat in excommunicatione, peccet contra præceptum audiendi Missam. Aliqui negant, quia ex vi huius præcepti audiendi Sacrum, non obligatur quis ad procurandam absolutionem excommunicationis, quæ impedit audire Sacrum; quia non tenetur quis tam remote & à longe se disponere ad Missam audiendam, aliis infirmus negligens in procuranda salute, & viribus, & carceratus negligens in procuranda libertate peccant contra præceptum audiendi Sacrum. Vnde, licet istud impedimentum sit voluntarium, simul tamen est remotum, ad quod tollendum non obligatur quis ex vi præcepti audiendi Sacrum, in quo disparitatem agnoscunt prædicti Auctores inter hoc præceptum, & præcepta confessionis annuæ & communionis tempore Paschatis. Nam hæc obligant ad mundandum animam omni peccato, atque adeo etiam ad tollendum impedimentum excommunicationis. Vnde consequenter etiam hi Auctores concedunt, quod si quis prævideat se fieri impotentem ad audiendum Sacrum incurrendo in excommunicationem, non peccat specialiter contra hoc præceptum audiendi Missam, sicut neque is, qui edit nimium, aut nocivum cibum, prævidens ob mortuum se omissurum Horas Canonicas, aut ieiunia Ecclesie, non peccat contra hæc præcepta, nisi fecerit in fraudem præceptorum; quia ius humanum non obligat infirmos, licet culpa sua incurrerint in impedimentum. Et quidem me citato hanc sententiam negativam probabilem putat Dicastillo de Sacrament. tom. 1. tract. 5. disput. 5. dub. 10. §. 2. num. 144. & me etiam citato Leandrus de præceptis Ecclesie, tract. 2. disp. 2. quest. 5. Non nego tamen etiam probabilem esse sententiam aliorum asserentium, eum qui prævidet de proximo reddi se impotentem ad audiendum

Sacrum incurrendo in excommunicationem, aut negligit exire ab excommunicatione, in qua est, si facere non parendo præcepto; ratione cuius imponitur excommunicatio; sed etiam contra præceptum Ecclesie audiendi Sacrum. Probat à simili; quia, si quis aggredietur voluntariam peregrinationem in die ieiunii, quia impeditur à ieiunio, peccet contra præceptum ieiunii, vt communiter docent Auctores. Similiter, qui in die Festo sine necessitate aggredietur, quo prævidet se fieri impotentem ad audiendum Sacrum, peccat contra tale præceptum; & qui ob perpetrandum peccatum fornicationis impeditur ab auditione Missæ in Festo; peccat non solum contra Castitatem, sed etiam contra præceptum de audienda Missa; etiam si id non faciat in fraudem huius præcepti; ergo similiter ille, qui in die Festo facit peccatum, cui est annexa excommunicatio, qua prævidet se impediendum ab auditione Missæ, non solum peccat peccato contumaciæ, sed etiam contra peccatum audiendi Sacrum; sicut is, qui se inebriat, prævidens se ebrietate impediendum ab auditione Missæ, non solum peccat peccato ebrietatis, sed etiam peccato omissionis Horarum, aut Missæ. Sed circa hæc in hac exemplum insurgit Dicastillo ubi supra, qui sermone ex hac hanc difficultatem solidè, & clare, vt tempore loquitur pertractat, & nos infra citata similia de huiusmodi plura annotabimus.

RESOL. XV.

An qui audiuit Missam à Sacerdote excommunicato, vel à degradato & deposto, an suffraganeus, vel interdictio implet præceptum Ecclesie de audienda Missa in die festivo?
Et inseritur eum, qui excommunicatus audit Missam in festo, quamvis peccet sic audiendo, si tempore opportuno eadem die absolvetur ab excommunicatione, non teneri iterum Missam audire, postquam ià obmissurus, quia implevit præceptum etiam excommunicatus, sicut qui in peccato mortali, vel excommunicato in Paschate implevit præceptum de communionem.
Et notatur excusari ab auditione Missæ in die festivo eos, qui non habent alium Sacerdotem quem possint concubinariam.
Et an satisficiat Missa præcepto, qui inseruit Missam aliquando recedit à Sacrificio?
Et an satisficiat præcepto, qui audit Missam per fornicatam, interposita plures? Ex part. 10. tract. 1. & Misc. 1. Ref. 7.

§. 1. **A**ffirmative respondet Dicastillo de Sacram. tom. 1. tract. 4. disp. 5. dub. 4. num. 47. quia illa est vera Missa; materia autem generalis præcepti est auditio Missæ; & præcisè, vt est auditio Missæ, ille actus non prohibetur; nam prohibitio solum est accidentaria, vel extrinseca Missæ, quatenus Missa est: ac proinde, licet propter accidentarium, & extrinsecum actus ille sit prohibitus, præcisè tamen secundum rationem auditionis Missæ prohibitio caret. Quod autem hic, & nunc cum circumstantiis sit peccatum; non tollit quin impletur præceptum, quod potest impleri, & sæpe impletur per actum, qui sit peccatum; vt videre est iuxta probabilem doctrinamque receptam opinionem in Communionem Paschalem; quamvis enim quis in peccato mortali communicet, satisfaciat præcepto Communionis: ita vt, quamvis resurgens postea à peccato per legitimam Confessionem, aut contritionem, possit iterum peccare

Alibi supra in Ref. 5.

Sup. hoc in tom. 5. tr. 1. Ref. 129. & 139. & in tom. 3. tr. 1. Ref. 102. §. vi. ante medium, à vers. similiter.

Sup. hoc pro Communionem magis late supra in tr. 2. Ref. 14. & in Resolutionib. not. præterire pro confessione & Communionem.
Sup. his in fine huius Ref. & in aliis §§. annot. vltimæ huius Ref.

Sup. hoc Pro Sacro audiendo

ANTONIO
Opera
Tom. 10
E III